

Радмило Н. МАРОЈЕВИЋ*

ЊЕГОШЕВА ПЈЕСМА У ПОТПИСУ

(„Име ми је Верољуб...“)

Сажетак: Предмет овог рада је разматрање пјесме коју је у форми потписа Његош записао, пред Ђурђевдан 1833. године на Ловћену, испод посвете епископу Никифору Максимовићу (= Максимовом сину) Вукосављевићу на Вуковом календару „Даница“ за 1826. годину. У првом поглављу рада излаже се историја текста пјесме: прва и друга публикација, мјесто гдје се оригинал налази(о), кад је пјесма написана. У другом поглављу се даје филолошка реконструкција, основно и акценатско издање и описује пјесничка структура — питање типа стиха и строфе у којима је пјесма остварена. У трећем поглављу рада коментарише се идејна основа пјесме, а у четвртм питање фразеолошког и лексичког приноса пјесме у смислу допуне Рјечнику Његошева језика.

Кључне ријечи: Петар II Петровић-Његош, пјесма-потпис „Име ми је Верољуб...“, Речник Његошева језика (даље: РЊЈ), лексикографски приноси

1. ИСТОРИЈА ТЕКСТА ПЈЕСМЕ. — Пјесму је објавио 1^о прво Милисав Д. Протић, 2^о затим Љубомир Дурковић-Јакшић; 3^о написана је на књизи, која се чувала у Манастиру Сретење, 4^о пред Ђурђевдан 1833. године на Ловћену.

(1) Прота Милисав Д. Протић у Службеном листу Српске православне цркве објављује пригодни чланак под насловом *Њејош:*

* Проф. др Радмило Н. Маројевић, Филолошки факултет, Универзитет у Београду

владар — њрвосвешћеник — њесник, с три одјељка према три на-
знаке из наслова, а у прилогу им додаје и четврти, „Његошева на-
ционална етика”, и у њему цитира и коментарише Његошев запис
[ПРОТИЋ 1963: 430–437]. Посвећује му само почетни, краћи дио
тога придодатог одјељка, у коме (од средине десног ступца на стр.
435) пише: „Када се епископ Никифор Максимовић вратио из Црне
Горе у Чачак донео је као дар од Његоша Вуков календар ‘Даницу’
за 1826. г, у коме је Вук зналачки описао овчарско-кабларске мана-
стире међу којима и манастир Сретење, Никифорову задужбину. На
првој празној страни тога календара који се налази у библиотеци
манастира Сретење, Његош је уз посвету: ‘Добром христијанину и
учитељу г-д Преосвјашченном ужичком еп. Никифору, О Ђурђебуд-
не. На Ловћену љета 1833’, ставио уместо потписа следеће стихове:

‘Име ми је Верољуб,
Презиме ми Родољуб.
Црну Гору, родну груду
Камен паше одасвуду.
Српски пишем и зборим
Сваком громко говорим:
Народност ми Србинска,
Ум и душа Славјанска” [ПРОТИЋ 1963: 435].

У наставку Протић наводи четири стиха које је додао „епископ
Никифор М.” Потом коментарише зашто је Његош себи дао име
„Верољуб” и о његовом другом презимену „Родољуб”. Завршава
осврт констатацијом да је горња Његошева посвета епископу Ни-
кифору „све до сада остала непозната нашој јавности” [ПРОТИЋ
1963: 435–436].

(2) Љубомир Дурковић-Јакшић посвећује епископу Никифору
читаву монографију, из које сазнајемо да се епископ дуго имено-
вао по дједу *Вукосављевић*, што значи да му то може бити презиме,
али је касније, већ као владика, свом имену додавао антропоним
Максимовић, по оцу Максиму, што значи да му је то патроним а
не презиме [ДУРКОВИЋ-ЈАКШИЋ 1980: 9 (и нап.)]. У монографи-
ји је подробно описан боравак епископа Никифора у Црној Гори,

посебно посјета Његошу кад му је и уручен календар *Даница* за 1826. годину с посветом.

Преноси (и коментарише) Дурковић-Јакшић Његошеву пјесму-посвету, али исправља антропоним у првом стиху: „*Име ми је Вјерољуб*, [...]” [ДУРКОВИЋ-ЈАКШИЋ 1980: 50–51].

(3) Гдје се сад налази књига с Његошевим записом?

Љубомир Дурковић-Јакшић пише: „20. новембра (2. децембра 1979) прегледао сам све преостале књиге, али Вукову *Даницу* за 1926. [1826. — Р. М.] нисам нашао”, тј. није је нашао у Манастиру Сретење. У наставку аутор наглашава да Протић објављујући посвету „није знао за аустријске извештаје о Његошевом и Никифоровом боравку у Стањевићима, које је Миловић пронашао у Задру и њихов садржај објавио 1966, не знајући ни он за Протићев чланак, па га зато није ни користио, али се ова два писца допуњују и потврђују, што има посебну вредност за ово веома важно питање” [ДУРКОВИЋ-ЈАКШИЋ 1980: 51 (нап.)].

Ми нијесмо били у Манастиру Сретење у покушају да пронађемо изгубљену или загубљену књигу, довољан нам је био претходни податак. То не значи да трагање не би ваљало наставити.

Дурковић-Јакшић напомиње да су Њемци 1941. године бомбардовали Манастир Сретење и да је том приликом изгорио стари конак заједно са архивом и библиотеком [ДУРКОВИЋ-ЈАКШИЋ 1980: 51 (нап.)]. Да је Милисав Д. Протић још прије рата видио Вукову *Даницу* за 1826. годину и преписао Његошеву посвету и чекао двадесет двије године да објави Његошеву пјесму која је „све до сада остала непозната нашој јавности” [ПРОТИЋ 1963: 435–436], и да је књига изгорела 1941. у њемачком пожару — тешко је претпоставити.

(4) Кад је потпис-пјесма написана? — Протић цитира запис: „О Ђурђевудне. На Ловћену љета 1833” [ПРОТИЋ 1963: 435], ближе га не коментаришући. Исти податак налазимо и код Дурковића-Јакшића, али аутор податак тумачи неадекватно: „Приликом боравка у Стањевићима, Његош и Никифор су били и на Ловћену. Било је то на Ђурђевдан, 23. априла / 5. маја 1833, на Његошеву славу” [ДУРКОВИЋ-ЈАКШИЋ 1980: 48]. Владика Никифор у Његошевој пратњи са Цетиња креће у Стањевиће 20. априла / 2. маја и тамо

остаје до 24. априла / 6. маја. Израз *о Ђурђевудне* у конкретном случају значи ‘дан-два прије Ђурђевдана’. У XIX вијеку Ђурђевдан је по новом календару стварно био 5. маја (разлика између два календара била је дванаест дана), али га Његош није славио на Ловћену — није тамо био *на Ђурђевдан*. Наредног дана се са својим гостом вратио на Цетиње, али не преко Ловћена — није тамо био *ио Ђурђевудне*. Из тог слиједи закључак да је потпис-пјесма написана на Ловћену 21. априла / 3. маја или 22. априла / 4. маја 1833.

2. КРИТИЧКО ИЗДАЊЕ И ПЈЕСНИЧКА СТРУКТУРА ПЈЕСМЕ. —Послије 1° филолошке реконструкције, 2° размотрићемо питање типа стиха и строфе у којима је пјесма остварена, да бисмо представили њено 3° основно и 4° акценатско издање.

(1) Што се тиче филолошке реконструкције, претходно треба размотрити два спорна питања: прво, да ли је у првом стиху писало Веро- или Вѣро-, и друго, како треба у посвети читати руску графему щ (односно црквенославенску щ) која је у претходним публикацијама транскрибована према правописним правилима о писању руских ријечи као **шч**.

1° На прво питање ми одговарамо: **Верољубѣ**. Разлог не налазимо у филолошкој потврди глагола **вѣровати** у Речнику Његошева језика Михаила Стевановића и сарадника [РЊЈ 1983 I: 69 (даље наводимо само том и страну)], коју састављачи снабдијевају ознаком „ек.” и илуструју једним примјером, из писма Илији Гарашанину од 11. новембра 1850. Цитира се фрагмент из једне дуге реченице, коју ћемо ми навести у цјелини: „Будите спокојни, поштени и драги Србине, и немојте никада помислити, а толи веровати, да ће владика црногорски бити сочлен којекаквих ветрењалах, а толи сочлен партије која противу мене и целога Српства светиње дејствује” [Његош Писма III: 445]. Кићовић у *Биљешкама и објашњењима* пише: „Штампа се према објављеном тексту у *Српском иласу*, 1940, др. 24, 25–IV” [ЊЕГОШ ПИСМА III: 608]. То писмо је неаутентично одштампано, што се види и из наведене реченице, у том смислу што је графема **ѣ** (у Његошевим рукописима има најчешће вриједност ‘је’, али и ‘ије’) замјењивана са **е**. Нема никакве сумње да је у аутографу стајало: **вѣровати**.

2° Ми сматрамо да треба остати код Веро-, а не исправљати га са ВѢро-, из другог разлога. Ријеч је о ономастичкој јединици, а у ономастици рефлекси јата нијесу варијантно распоређени: остаје *Бијело Поље* и у екавском, а *Бела Црква* и у ијекавском. У Црној Гори лично име је првобитно гласило *Вера*, док се лик *Вјера* почео користити касније.

3° У Његошевом пјесничком језику, а и у славеносрпској писмености уопште на коју се наш пјесник могао ослањати, руска графема щ (односно црквенославенска щ) читала се на српскославенски начин, тј. као **шт** (та црта је преузета из бугарске рецензије црквенославенског језика).

4° Наша филолошка реконструкција Његошевих стихова гласи: *Име ми є Верољубъ / презиме ми [є] Родољубъ // Црну Гору, родну груду, / каменъ паше одасвуду // Србски пишемъ и зборимъ / свакомъ громко говоримъ // народностъ ми [є] срб[i]инска / умъ и душа славянска // (једном косом цртом означавамо цезуру, а с двије крај стиха).*

(2) Да ли је пјесма написана простим комбинованим стихом (седмерац у ст. 1–2, 5–8, осмерац у ст. 3–4) или сложеним комбинованим стихом (четрнаестерац у ст. 1, 3–4, шеснаестерац у ст. 2)? Ми се опредјељујемо за сложени, троцезурни симетрични стих, на шта указује чињеница што је сваки стих синтаксичка цјелина. У том случају риме су леонинске (у шеснаестерцу женска, у четрнаестерцима дактилска с идентичним завршним слогом), строфа је дистих,

(3) Основно издање потпис-пјесме:

* * *

*Добром христїијанину и учийиелу, і[оспо]д[ину]
їреосвјашшеном ей[ископу] Никифору*

Име ми је Верољуб,
презиме ми ј' Родољуб;
2 Црну Гору, родну груду,
камен паше одасвуду.

- Србски пишем њ зборѝм —
 сваком громко говорим:
 4 народност ми ј' ср̀б'јинскā,
 ум и душа — славјанска.

О Бурђевудне, на Ловћену,
 љеѝа [господњег] 1833.

У основном издању текст се акцентује селективно, а на дифтонге се указује помоћу апострофа: иза *ј* апостроф обиљежава неслоговно *е*, а испред *ј* — неслоговно *и* (то *ј* се у изговору губи).

(4) Акценатско издање потпис-пјесме:

- Їме ми је Вѐрољѝб,
 прѝзиме ми ‹ј'є Рѝдољѝб;
 2 Цр̀нѝ Го̀ру, рѝднѝ грѝду,
 ка̀мѝн па̀ше ода̀свѝдѝ.

- Ср̀бски пѝшѐм њ зборѝм —
 свāкѝм грѝмко гѝворѝм:
 4 на̀родно̀ст ми ‹ј'є ср̀б'‹ј'инскā,
 ѝм и ду̀ша — сла̀вјанскā.

Коментар изискују два акцента и два дифтонга. 1° Прилог **ода-свѝдѝ** реконструушемо с акцентом на претпоследњем слогу по аналогiji с прилогом *свѝдā* како би се остварила женска рима (*грѝду: ода̀свѝдѝ*). 2° Преносимо акценат на везник *и* као проклитику у хендиадису **пѝшѐм њ зборѝм**. 3° На два мјеста реконструушемо хетеровокалски дифтонг: **ми ‹ј'є** (на граници двије енклитике након губљења интервокалског *ј*). 4° На једном мјесту реконструушемо таутовокалски дифтонг **ср̀б'‹ј'инскā** (на граници творбене базе и сложеног суфикса *-инск-*). У сва три примјера са дифтонзима у угластој загради остављамо фонему која се у изговору губи (нулти алофон фонеме ‹ј'є).

3. КОМЕНТАР ИДЕЈНЕ ОСНОВЕ ПЈЕСМЕ. — Љубомир Дурковић-Јакшић је написао сљедеће: „Његош је на свом дару написао у стиховима посвету, какву свет не познаје, у којој је српском епископу, у знак поштовања, као у исповести, дао основне податке за своју биографију: о вери, родољуб[љ]у, имену језика којим говори и пише, и имену народа и расе којим припада, као да је тим хтео да свом госту из Србије каже, да је и он у Црној Гори достојан представник заједничке вере, народа и расе [...]. И подаци које му је Његош написао о себи, не подлежу доказивању као што не подлеже и свако друго крунско сведочење”, завршава аутор овим ријечима *Закључак* своје монографије [ДУРКОВИЋ-ЈАКШИЋ 1980: 86].

Размотримо, прво, шта је пјеснику: 1° име, 2° презиме, 3° народност те 4° ум и душа, пошто је појам *Црне Горе* као *родне људе* потпуно јасан, и друго, какав значај има редосљед навођења компонената.

(1) Што се тиче Његошевог симболичног имена, наши претходници су га различито објашњавали. Милисав Д. Протић каже да је у „досадашњем излагању било доста говора и о његовој религиозности и вери, односно о Његошу који је себи дао име ‘Верољуб’” [ПРОТИЋ 1963: 435], а Љубомир Дурковић-Јакшић да „име Његошево Петар симболички означава веру чврсту као камен (Мат. XVI, 18–19)” [ДУРКОВИЋ-ЈАКШИЋ 1980: 50 (нап.)].

Није млади Његош имао у виду ни своје монашко име *Петар*, ни своје рођено име *Рагивој*, чија је прва компонента по поријеклу императив 3. л. јд. императива глагола *raděti* (уп. р. *радець* ‘брити се’) па му је ономотолошко значење било ‘нека буде (новорођени дјечак) онај који се брине о ратницима’.

Пјесник је хтио да нагласи да је вјерска припадност ствар индивидуална, појединачна, која је у другом плану у односу на припадност роду (народу).

(2) За Његошево симболично презиме Милисав Д. Протић каже: „намеће се потреба да се каже и о његовом другом презимену ‘Родољуб’, јер у његовом опусу као алем камен међу драгуљима сјаји и родољубље, разрађено у дисциплини наше националне етике” [ПРОТИЋ 1963: 435].

Однос вјерске и народносне припадности Његош је најбоље изразио у три стиха пјесме *Поздрав роду на Ново љеио* (1847, из *Беча*), чији наслов значи: 'Честитка (српском) роду за Нову 1847. годину, из Беча', а која није написана ни почетком 1847. године, како се сматра, ни на Нову годину 1847. године (тада је написана *Посвета из Горској вијенца*) — него крајем 1846, кад се и састављају новогодишње честитке. Ти стихови гласе:

Не пита се ко се како крсти,
но чија му крвца грије душу,
чије га је мл'јeko задојило.
[ПОЗДРАВ РОДУ 42–45].

Нумерацију стихова наводимо према варијанти која је објављена у *Српском народном листу* 12. јануара 1847. године (потом 1856. и у *Шумадинки*), коју Лалић у *Целокуйним делима* Петра II Петровића Његоша доноси у Додатку, а основни текст даје према варијанти која је објављена 1848. у Гајевој *Даници*. Наведени стихови су идентични у двије варијанте пјесме.

Стихови долазе и као својеврсни мото у *Шћејану Малом*, али су други и трећи стих измијењени:

Не пита се ко се како крсти,
но чија му крвца грије прси,
чије л' га је задојило мл'јeko.
[ШЋЕПАН МАЛИ (МОТО)].

Под појмом *род* пјесник не подразумијева братство Петровића-Његуша, чије стварно презиме носи, као што не подразумијева под њим ни припадност словенству и југословенству. Коријен [род] налазимо, поред симболичног презимена *Родољуб*, још у изразу *родна* грудa и у именици *народност*, а то значи да се Његошево родољубље односи и на Црну Гору, и на историјску Србију, тј. српске земље, Српство.

(3) Полустихом „Србски пишем ѝ зборѝм” исказана је пјесникова културна самосвијест: он користи (српску) ћирилицу као национално

писмо и српски књижевни језик, који се тада налазио у предкодификационој фази, као језички стандард. Припадност пак живом језику и народу Његош исказује придјевом *срдијински* изведеним од имена земље, по аналогији с употребом придјева *российский*, који је изведен од имена земље *Россия*, у односу на придјев *русский*, изведеном од етнотопонима *Русь*.

(4) Придјевом славјански Његош је исказао своју најширу етнокултурну припадност — *ум* указује на цивилизацију, а *душа* на културу. Другим ријечима, наш пјесник исказује мисао о словенској култури и цивилизацији, а не о словенској раси, како је мислио Љубомир Дурковић-Јакшић.

4. ЛЕКСИКОГРАФСКИ ПРИНОСИ. — Да је Радован Лалић укључио у друго издање Његошевих *Целокујних дела* анализирану потпис-пјесму, она би из четвртог издања [ЛАЛИЋ 1975] несумњиво ушла у корпус РЊЈ. Да је то и остварено, фразеолошки слој РЊЈ био би богатији за двије јединице. Једно је идиом родна груда у ужем значењу руске именице *родина*, тј. у значењу ‘завичај’, а друго хендиадис *п и ш е м и з б о р и м* (српски) у значењу ‘(српски) ми је матерњи језик’ (*сербский язык у меня родной*). Поред тога, ово лексикографско дјело било би богатије за четири ријечи — за двије ономастичке јединице, за лично име *Верољуб* (1) и за презиме *Родољуб* (2), и за двије апелативне лексеме, за прилог *одасвуду* (3) и за придјев *срдијински* (4).

(1) Именица ВЁРОЉЎБ. — У РЊЈ не наводи се антропоним *Верољуб*, а он припада млађем типу старих српских односно прасловенских двотематских личних имена. То је сложено-изведена ријеч образована помоћу два форманта, интерфикса и нултог суфикса, а у оноματοлошком значењу ‘нека (буде новорођени дјечак онај који) вјеру љуби’, тј. воли. Прасловенска имена су била специфична — она зраче и значе, имају прозирну и граматику и лексичку семантику.

(2) Именица РОДОЉЎБ. — У РЊЈ не наводи се ни антропоним *Родољуб*, који припада истом формално-семантичком типу,

са истом другом компонентом. Хомонимични апелатив у РЊЈ наводи се и илуструје само примјером из пјесме „Слатко ми је спомињат се...”, *Госїодину кайейїану Орешковићу за сїомен*, са два подједнако неаутентична прозодијска лика (II: 235, s. v. **родољуб** и **рдољуб**). Аутентичан би био овај други прозодијски лик да му је дужина на финалном слогу: рдољуб̄. Пјесма је, по свему судећи, настала 1838. године, а објавио је Андра Гавриловић 1914. године на основу преписа самог Орешковића [ЛАЛИЋ 1975: 344–345]. Пјесма је у осмерцу, а именица (ген.) *родољуба* је у 14. стиху:

Бог нек вама вазда даде,
врх онијех свијех блага[x]
којима је окитио
душу врла родољуба
и чоека тог имена,
јошт и здравља и живота, [...]
(„Слатко ми је спомињат се...” 11–16).

Иако су хомонимични, апелатив и антропоним нису настали оноματοлогизацијом или деонорматологизацијом, тј. транспозицијом, него самостално, на шта указује разлика у изворном значењу: апелатив има презентско значење ‘онај који љуби свој род’, а антропоним оптативно ‘нека (буде новорођени дјечак онај који) љуби свој род’.

Оно што је специфично јесте употреба личног имена у значењу презимена, тачније: другог имена. Тиме је пјесник хтио да нагласи да је он лично вјерољуб, онај који љуби вјеру, али да је, као и други припадници истог (на)рода, и родољуб, онај који љуби свој род. Тиме је ова друга љубав добила надређени карактер.

Лако је закључити да су наведене двије ономастичке јединице само формално антропоними — оне у контексту добијају значење апелатива.

(3) Прилог ОДАСВЃД̄. — У РЊЈ не наводи се ни прилог *одасвуду*, који је адаптирани русизам (р. отовсѓду). Руски завршетак условљен је потребом риме (груду: одасвуду). И српски и руски

облик настали су срастањем предлога с покретним вокалом *ода* (ото) и прилога *свуда* (всјуду).

(4) Придјев (ж. р.) СРБИЈИНСКА. — У РЊЈ наводи се овај придјев (II: 332, s. v. **србѣинскѣ**) у значењу *срѣиски*, илустрован само примјером из 783. стиха пјесне десете Свободијаде:

Флота држе по совјету
на лака се диже крила,
у њу војска руска листом
и србинске три хиљаде.
(Свободијада X 780–783).

У примјеру је посвједочена, ипак, именица јер је облик женског рода придјева контекстуално супстантивизиран: (ген.) *србѣ(ји)нске* (војске). Иначе је облик прозодијски адекватно представљен, с краткоузлазним акцентом на иницијалном и дужином на медијалном слогу, јер је творбена база именице, придјев *србѣијински*, изведен од топонима *Србѣја*, а не од сингуларног облика етнонима *Србин. То је једно.

Друго. Састављачи РЊЈ наводе и придјев изведен од скраћене основе етнонима *Србѣјанац* (II: 331, s. v. **србѣјанскѣ**) илуструјући га једним примјером, из писма Стевану Книћанину од 14. јануара (26. јануара по новом календару) 1849. године. Шаљући му Обилића медаљу, „лик бесмртнога Обилића”, Његош пише: „Зато га прими, млади војводио витезова србѣјанских, с оном искренности и усхићењем с којима Ти га пошаље уз најискренији братски поздрав / владика црногорски / П. П. Његош” [ЊЕГОШ ПИСМА III: 408]. Кићовић у *Биљешкама и објашњењима* пише: „Штампа се према објављеном тексту у *Срѣиским новинама*, 1849, бр. 13, 1–II” (Његош Писма III: 600]. Писмо је датирано: „на Савиндан 1849 год.” (разлика између два календара у XIX вијеку била је 12 дана). Вјероватно је Његош написао: **вitezовахъ србинскихъ**, па су у новинама у именици изоставили **х**, а у придјеву воспоставили **я** послѣ првог **и**. Иначе је именица *Србѣјанац* као народна ријеч у значењу ‘становник (тадашње) Србије’ посвједочена у говору Пречана и забиљежена тек у другом издању Вуковог Српског рјечника

(презиме *Србијанац* има један претплатник на 3. књ. Српских народни пјесамa из 1846. године из Панчева). Објављено Његошево писмо потврђује да је 1849. постојао и придјев *србијански*, изведен од именице *Србијанац*, али не у Његошевом идиолекту, него у идиолекту уредника *Српских новина*.

Завршићемо овај одјељак са три важне напомене.

1° Његош је употребљавао именицу *Србија* у ширем, историјском значењу 'земља Срба од Дунава до мора Сињег', па је и придјев *србијински* имао то шире, односно значење.

2° Творбеном типу ридјева *србијински* припада придјев *русијински* (и неки други придјевии) у Шћепану Малом, а том придјеву у руском одговара придјев *российский* у значењу 'који се односи на Русију', за разлику од придјева *русский* који има значење 'који се односи на Русе'.

3° У критичком издању придјев *русијински* доносимо ортографски с надредним знаком за дужину над *й* као знак моносилабичности, а ортоепски с дифтоншком интерпретацијом у квадратној загради: **русѝнски** [рѝс^ѝѝнскѝ]. У основном издању неслоговно ^ѝ означавамо апострофом и графемом *’ј*. У акценатском издању компоненте дифтонга растављамо сонантом <ј> у угластој загради: рѝс^ѝ<ј>ѝнскѝ — тиме указујемо да се то *ј* фонетски губи, али остаје у фонолошкој структури ријечи. Пошто смо донијели основно и акценатско издање потпис-пјесме, преостаје нам да наведемо облик у контексту стиха како би гласио у научном, критичком издању: **народност ми ј’** [на̀родно̀стмиѝ] **србѝнска** [ср̀бѝнскѝ], / **ум и душа** — **славјанска**.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] ЛАЛИЋ 1975: Петар II Петровић Његош. *Пјесме* / Текст приредио, белешке и објашњења написао Радован Лалић. Београд, 1975. (Целокупна дела Петра II Петровића Његоша. IV изд. Књ. 1). [Фототипија III изд. (Београд, 1974)].
- [2] ДУРКОВИЋ-ЈАКШИЋ 1980: Љубомир Дурковић-Јакшић. *Еѝиској уѝички Никифор и млади Њеѝош*. Краљево: Епархијски управни одбор Православне епархије жичке, 1980.
- [3] ПРОТИЋ 1963: Милисав Д. Протић. *Њеѝош: владар — ѝрвосвешѝеник — ѝесник*. — Гласник: службени лист Српске православне цркве, Београд, новембар 1963, XLIV, бр. 11, 430–437.

- [4] ЊЕГОШ ПИСМА III: *Писма III: 1843–1851* / Петар Петровић Његош. За штампу приредио, биљешке и објашњења написао Мираш Кићовић. Београд: Просвета, 1955. (Цјелокупна дјела П. П. Његоша, књ. 9).
- [5] РЊБ 1983 I–II: *Речник језика Пејра II Петровића Њејоша* / Израдили Михаило Стевановић и сарадници Милица Вујанић, Милан Одавић и Милосав Тешић (ур. Михаило Стевановић). Књ. I–II. Београд – Титоград – Цетиње.

Р. Н. МАРОВЕВИЧ

СТИХОТВОРЕНИЕ-АВТОГРАФ ПЕТРА II ПЕТРОВИЧА-НЕГОША

(«Име ми је Верољуб...»)

Резюме

В настоящей работе рассматривается стихотворение сербского поэта Петра II Петровича-Негоша, записанное в форме автографа в 1833-м г, накануне Юрьева дня (это слава, семейный праздник Петровмчей), на горе Ловчен, на календаре «Даница» на 1826-й г. (издание Вука Караджича), с посвящением епископу Никифору Максимовичу Вукосавлевичу.

В первом разделе статьи изложена история текста стихотворения: первая и вторая публикация, место хранения подлинника, дата написания стихотворения.

Во втором разделе производится филологическая реконструкция, публикуются основное и просодическое издания и описывается поэтическая структура стихотворения — вопрос о типе стиха и строфы, в которыху стихотворение выполнено.

В третьем разделе работы комментируется идейная основа стихотворения, а в четвертом вопрос о фразеологическом и лексическом вкладе стихотворения в аспекте дополнения лексикографического труда «Словарь языка Негоша» под ред. М. Стевановича (в двух томах).

Ключевые слова: Петр II Петрович-Негош, стихотворение-автограф «Име ми је Верољуб...», «Словарь языка Негоша», лексикографический вклад